

**VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI**

HOÀNG THỊ HẠNH

**XÂY DỰNG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN
XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM TRONG THỜI KỲ
ĐẨY MẠNH CÔNG NGHIỆP HÓA, HIỆN ĐẠI HÓA**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ TRIẾT HỌC

HÀ NỘI - 2013

**VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI**

HOÀNG THỊ HẠNH

**XÂY DỰNG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN
XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM TRONG THỜI KỲ
ĐẨY MẠNH CÔNG NGHIỆP HÓA, HIỆN ĐẠI HÓA**

Chuyên ngành: CNDVBC & CNDVLS

Mã số: 62.22.80.05

LUẬN ÁN TIẾN SĨ TRIẾT HỌC

**NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:
PGS. TSKH. Lương Đình Hải**

HÀ NỘI-2011

LỜI CAM ĐOAN

*Tôi xin cam đoan, đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi.
Nội dung và các trích dẫn nêu trong luận án là trung thực.*

TÁC GIẢ LUẬN ÁN

Hoàng Thị Hạnh

MỤC LỤC

Tran
g

MỞ	1
ĐẦU.....	
Chương 1: TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU ĐỀ	5
TÀI.....	
1.1. Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam và công nghiệp hóa, hiện đại hóa.....	5
.....	
1.2. Xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam	13
.....	
1.3. Những giải pháp xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam.....	17
Chương 2: MỘT SỐ NỘI DUNG LÝ LUẬN CƠ BẢN VỀ XÂY DỰNG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM TRONG THỜI KỲ ĐẨY MẠNH CÔNG NGHIỆP HÓA, HIỆN ĐẠI HÓA.....	1.8
2.1. Nhà nước pháp quyền và những đặc trưng của nó.....	25
<i>2.1.1. Một số quan niệm về nhà nước pháp quyền.....</i>	<i>25</i>
<i>2.1.2. Những đặc trưng cơ bản của nhà nước pháp quyền.....</i>	<i>31</i>
2.2. Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam và những đặc trưng của nó	40
<i>2.2.1. Quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam về nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam</i>	<i>40</i>
<i>2.2.2. Những đặc trưng cơ bản của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam...</i>	<i>43</i>

2.3. Công nghiệp hóa, hiện đại hóa với việc xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam	49
2.3.1. <i>Tính tất yếu của việc đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa ở Việt Nam</i>	49
2.3.2. <i>Tác động của công nghiệp hóa, hiện đại hóa đến việc xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam</i>	54
Chương 3: XÂY DỰNG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM TRÊN MỘT SỐ PHƯƠNG DIỆN TRONG THỜI KỲ ĐẨY MẠNH CÔNG NGHIỆP HÓA, HIỆN ĐẠI HÓA	66
3.1. Xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trên phương diện kinh tế	66
3.1.1. <i>Xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong quá trình chuyển từ nền kinh tế kế hoạch hóa, tập trung, quan liêu, bao cấp sang nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa</i>	66
3.1.2. <i>Xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam dựa trên chế độ công hữu về các tư liệu sản xuất chủ yếu có sự kết hợp với các hình thức sở hữu khác</i>	71
3.2. Xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trên phương diện chính trị	76

3.2.1. Xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam dựa trên nền chính trị nhất nguyên do Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo.....	77
3.2.2. Xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam không dựa theo nguyên tắc tam quyền phân lập.....	81
3.2.3. Xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong sự chuyển đổi hình thức nhà nước.....	85
3.3. Xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trên phương diện văn hóa - xã hội.....	90
.....	
3.3.1. Xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong điều kiện truyền thống văn hóa làng xã.....	90
3.3.2. Xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong điều kiện dân trí chưa cao, chưa trải qua dân chủ tư sản.....	95
3.3.3. Xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam khi xã hội dân sự chưa định hình và phát triển.....	100

Chương 4: MỘT SỐ GIẢI PHÁP CHỦ YẾU XÂY DỰNG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM TRONG THỜI KỲ ĐẨY MẠNH CÔNG NGHIỆP HÓA, HIỆN ĐẠI HÓA.....	106
4.1. Những giải pháp kinh tế.....	106
<i>4.1.1. Phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa</i>	106
<i>4.1.2. Đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa tạo cơ sở vật chất - kỹ thuật xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam.....</i>	111
4.2. Những giải pháp chính trị.....	118
<i>4.2.1. Đổi mới nội dung, phương thức lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam.....</i>	118
<i>4.2.2. Hoàn thiện hệ thống pháp luật và tổ chức thực hiện pháp luật hiệu quả, nâng cao lý luận Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam.....</i>	120
<i>4.2.3. Phát huy vai trò của các tổ chức, đoàn thể chính trị-xã hội.....</i>	126
4.3. Những giải pháp văn hóa - xã hội.....	128
<i>4.3.1. Tăng cường tuyên truyền, giải thích và giáo dục pháp luật.....</i>	128

<i>4.3.2. Nâng cao dân trí, phát huy dân chủ và phản biện xã hội.....</i>	130
<i>4.3.3. Xây dựng, phát triển xã hội dân sự.....</i>	134
KẾT	139
LUẬN.....	
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM	144
KHẢO.....	

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Hiện nay trên thế giới, xây dựng nhà nước pháp quyền không còn là vấn đề lý luận mà đã trở thành hiện thực. Hơn hai thế kỷ qua, các quốc gia phát triển đã và đang hoàn thiện việc xây dựng nhà nước pháp quyền, thực hiện quản lý xã hội bằng pháp luật, giảm thiểu biên chế trong bộ máy nhà nước, tiết kiệm ngân sách, nâng cao hiệu quả sử dụng nguồn nhân lực, thực hiện nguyên tắc sống và làm việc theo Hiến pháp và pháp luật.

Xét trên bình diện quốc tế, học thuyết nhà nước pháp quyền từ lý luận vận dụng vào thực tiễn như thế nào đến nay vẫn còn là một vấn đề cần bàn luận. Kinh nghiệm cho thấy, việc vận dụng lý luận xây dựng nhà nước pháp quyền trong các quốc gia trên thế giới không theo một khuôn mẫu xác định, tùy thuộc vào điều kiện kinh tế, chế độ chính trị, truyền thống lịch sử và bản sắc văn hoá mà mỗi quốc gia xây dựng một mô hình nhà nước pháp quyền riêng.

Ở Việt Nam, hơn nửa thế kỷ qua, tuy Đảng Cộng Sản và nhà nước đã có nhiều cố gắng xây dựng đời sống mới, thay đổi cơ bản diện mạo cuộc sống. Nhưng nhìn chung, vẫn chưa thoát khỏi ảnh hưởng nặng nề của của xã hội phong kiến và nền kinh tế kế hoạch hóa tập trung, quan liêu, bao cấp. Những ảnh hưởng tiêu cực của xã hội phong kiến và nền kinh tế kế hoạch hóa tập trung, quan liêu, bao cấp tạo nên lực cản không nhỏ trên con đường phát triển đất nước, kìm hãm tiến bộ xã hội, gây nhiều khó khăn, làm phức tạp trong việc lập pháp, thực thi và bảo vệ pháp luật. Sau Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI của Đảng Cộng Sản Việt Nam, Việt Nam xây dựng nền kinh tế hàng hóa nhiều thành phần, thực hiện quá trình đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước thì phát sinh nhiều vấn đề mới phức tạp không chỉ trong quan hệ kinh tế mà cả trong quan hệ chính trị, xã hội, văn hoá.

Công nghiệp hóa, hiện đại hóa là một chủ trương đúng đắn mang tầm chiến lược của Đảng nhằm đưa Việt Nam tiến tới một nước công nghiệp vào năm 2020. Nhưng công nghiệp hóa, hiện đại hóa cũng đang và sẽ làm phát sinh nhiều hệ lụy

tất yếu về kinh tế - xã hội phức tạp như việc đền bù, giải tỏa đất đai, phá vỡ môi sinh, môi trường tự nhiên, làm ô nhiễm môi trường, ảnh hưởng không nhỏ đến nhịp sống người dân, lối sống công nghiệp, giao thông đô thị, kỷ luật lao động, quản lý hộ khẩu, đầu tư hợp tác làm ăn với nước ngoài, v.v.. Thực tế đó, đòi hỏi hệ thống pháp luật phải nhanh chóng hoàn thiện nhằm luận chứng, giải thích, bảo vệ những vấn đề mới phát sinh trong điều kiện tiến hành công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước.

Trong xu thế hội nhập kinh tế quốc tế cũng như giao lưu văn hoá, chuyển giao khoa học - công nghệ, dân chủ hóa toàn diện đời sống xã hội hiện nay, đòi hỏi các quốc gia phải có những quy định pháp lý chung, những chế tài pháp luật nhằm điều chỉnh các quan hệ quốc tế. Để hội nhập quốc tế Việt Nam phải cấp thiết xây dựng bộ máy hoàn thiện, trong sạch, vững mạnh, hoạt động linh hoạt có tính hiệu quả cao theo hướng lấy pháp luật làm phương tiện quản lý nhà nước và điều chỉnh các quan hệ xã hội, quan hệ quốc tế.

Kinh nghiệm thế giới cho thấy, xây dựng nhà nước pháp quyền là quá trình lâu dài, khó khăn, phức tạp phải có sự chuẩn bị chu đáo cả về phương diện lý luận lẫn thực tiễn. Hơn nữa, Việt Nam là quốc gia tiến hành xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa trong bối cảnh chưa có tiền lệ, nên sự việc càng trở nên khó khăn hơn, đòi hỏi các nhà nghiên cứu lý luận phải khảo sát đời sống thực tế, phân tích phương diện kinh tế, chính trị, văn hoá - xã hội. Qua phân tích những phương diện đó, phải vạch ra lộ trình, tìm bước đi thích hợp, xây dựng những giải pháp, gợi mở những cái nhìn tham chiếu nhằm tư vấn cho Đảng và nhà nước cùng các cơ quan chức năng, từng bước hoàn thiện lý luận, đẩy nhanh tiến trình xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, hoàn thành sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, đưa đất nước tiến nhanh trên con đường hội nhập và phát triển.

Vì những lý trên, chúng tôi chọn *Xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa* làm đề tài nghiên cứu của luận án.